

Nr 88.

Ankom till riksdagens kansli den 10 maj 1918 kl. 7 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående längden å saluhållen ved.

(2:a avd.)

Genom en den 1 mars 1918 dagtecknad, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 152, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga följande förslag till

»Förordning

angående längden å saluhållen ved.

§ 1.

Då försäljning av ved, som icke framställts av grenar, rötter, stubbar eller sågavfall, sker efter mått av viss längd och höjd, skall, därest icke annorlunda avtalats, veden hava en längd av en meter eller genom sågning vara delad så, att den har en längd av $\frac{1}{2}$, $\frac{1}{3}$, $\frac{1}{4}$ eller $\frac{1}{5}$ meter.

§ 2.

Säljer någon ved i strid mot bestämmelse i § 1, straffes med böter, från och med tio till och med ettusen kronor, där ej gärningen är i allmänna strafflagen belagd med straff.

§ 3.

Av böter, som ådömas enligt denna förordning, tillfalle en tredjedel, dock högst etthundra kronor, åklagaren och återstoden kronan.

Finnes särskild angivare, tage han hälften av åklagarens andel. Saknas tillgång till böternas fulla gäldande, förvandlas de enligt allmän strafflag.

Denna förordning träder i kraft den 1 september 1920.»

Departementschefen har till berörda statsrådsprotokoll anfört följande:

»I förordningen den 9 oktober 1885 om mått och vikt stadgas, att för mätning av ved må justeras vedmått med 1 meters längd och 1 meters höjd, med 2 meters längd och 1 meters höjd samt med 2.5 meters längd och 1.6 meters höjd, varförutom enligt ovan nämnda kungörelse den 9 november 1917 till innevarande års utgång tillåtits justering av vedmått av 1 meters längd och respektive 1.12, 1.35 och 1.49 meters höjd. Ett visst vedmått, bestämt till längd och höjd, kan givetvis avse olika kvantiteter ved, beroende på vedens längd. Då nu denna är så växlande, som utredningen visar, blir också kubikinnehållet av den i vedmåttet instaplade veden mycket skiftande. Olägenheten härav ligger i öppen dag, och ett ordnande av vedmättningsfrågan synes vara en trängande nödvändighet. Den otaliga mängden olika »famnar» har i hög grad försvårat uppgörelser vid köp och försäljning av ved samt givit anledning till missförstånd och förvecklingar till nackdel ej blott för skogsägarna och dem, som yrkesmässigt handla med ved, utan även för den stora allmänheten.

Det avsedda ändamålet synes lättast kunna vinnas genom en allmän föreskrift, att veden skall hava viss bestämd längd. Kubikinnehållet framgår då genom en enkel multiplikation. En föreskrift härom torde emellertid icke hava sin plats i förordningen om mått och vikt utan böra meddelas i särskild författning.

Vad beträffar den längd, som bör föreskrivas för veden, finner jag utredningen tydligt ådagalägga, att för kastved, d. v. s. ved sådan den i allmänhet plägar upphuggas i skogen, en längd av 1 meter är lämpligast. Denna längd har redan sedan flera år begagnats i rätt stora delar av vårt land, isynnerhet vid vedavverkning å kronans skogar, och genom de omfattande avverkningar, som under sista året ägt rum för bränslekommissionens räkning, har den kommit till vidsträckt användning nästan överallt i landet. De praktiska olägenheter, som må kunna åberopas som skäl mot en sådan längd, synas mig vara av ganska ringa betydelse gent emot de betydelsefulla fördelar, som

vinnas därigenom, att vedmättets ytmått omedelbart angiver siffran å motsvarande rymdmått.

Jag anser det emellertid lämpligt, att de nu ifrågasatta åtgärderna icke begränsas till att gälla endast kastveden utan utsträckas till att avse även sådan ved, som sågas i kortare längder; och ansluter jag mig härutinnan till domänstyrelsens förslag, att sågad ved, som försäljes efter mått av viss längd och höjd, skall vara två-, tre-, fyr- eller femdelad. Då för närvarande mindre vedmått än med 1 meters längd och höjd icke få justeras, kunde möjligen en bestämmelse rörande nyssnämnda minsta längder av ved synas opraktisk och obehöflig, men enär mynt- och justeringsverket förmått sig hava för avsikt att föreslå justering av mindre ramar än nu är medgivet, synas även dessa delningslängder böra medtagas.

Såsom domänstyrelsen föreslagit torde en övergångstid böra stadgas, på det att ved, som upphuggits efter äldre sedvänja, må hinna säljas till förbrukare före lagens ikraftträdande ävensom av det skäl, att allmänheten må hinna sätta sig in i en förändring, vilken blir så pass ingripande som denna. Författningen torde därför icke böra träda i kraft förrän den 1 september 1920.

Från bestämmelserna bör, i överensstämmelse med domänstyrelsens förslag, undantagas ved, som framställts av grenar, rötter, stubbar och sågavfall. Då för vissa speciella ändamål det kan finnas önskvärt, att ved har annan längd än nu angivits, torde därjämte undantag från bestämmelserna böra göras för det fall, att annorlunda avtalats.»

Utskottet.

Utskottet finner förslagets syfte beaktansvärt och håller före att bestämmelser i förslagets riktning äro av behovet oundgängligen påkallade. Det vill emellertid förefalla utskottet, som om det med förslaget avsedda ändamål ej skulle uppnås genom de bestämmelser, som nu framlagts av Kungl. Maj:t.

Man har velat åstadkomma ett välbehöfligt ordnande av den nu tilltrasslade vedmättningsfrågan genom att stipulera en normallängd av 1 meter på saluhållen ved. Teoretiskt kan visserligen medgivas, att, om de redan befintliga lagstadgade vedmåtten fyllas med meterlång ved, mått på jämna kubikmeter, nämligen 1, 2 eller 4 kubikmeter, skulle erhållas. Enligt vad utskottet inhämtat äro, emellertid de lagstadgade yttermåttan endast obetydligt i bruk i praktiska affärslivet, medan en mängd äldre, olagliga mått på till exempel 6×6 fot, 6×8 fot och 7×7 fot m. fl., avsedda för 3 eller $2\frac{1}{2}$ fots ved och vanligen kallade »fannar» äro ojämförligt vanligare. Lagstadgas nu om en-meters

vedlängd, kommer först och främst vid järnvägstransport denna nya vedlängd att inläggas i de gamla järnvägsramarna, av vilka ett stort antal av järn eller trä över allt äro i bruk för att underlätta bekväm lastning å skilda vagntyper, men vilka seds mera i stor utsträckning av köparna jämväl användas som mått på mottagen vedmängd, kallad »järnvägsfamn». Likaså torde virkesproducenterna, speciellt bland allmogen, i den föreslagna formuleringen ej se något nödvtvång att frångå hittills brukade gamla famnmått vid vedens uppläggning i skogen samt saluhållande, varför man snarast kan befara, att det föreslagna stadgandet ytterligare skulle tilltrassla mättningsfrågan genom skapande av ett stort antal nya »famnar» till de cirka 35 typer, som redan äro i bruk.

Endast ett samtidigt stadgande, att kubikmetern skall användas som enhet vid all handel med brännved, synes utskottet kunna bringa reda i nu rådande virrvarr. Härvid får utskottet hänvisa dels till domänstyrelsens i utlåtande den 8 maj 1917 gjorda hemställan i detta avseende, dels ock till följande av svenska skogsvårdsföreningen den 15 mars 1918 efter diskussion av dessa frågor antagna resolution: »Svenska skogsvårdsföreningen uttalar sig för önskvärdheten av ett genomförande av enhetliga, på metersystemet grundade metoder för inmätning av rundvirke.» Utskottet har dessutom inhämtat, att chefen för mynt- och justeringsverket samt de av Kungl. Maj:t den 2 oktober 1917 tillkallade sakkunniga för utredning om anordnande av skogsavverkningsstatistik och rikstaxering ansluta sig till ett dylikt stadgande om kubikmetern som måttenhet, varjämte önskemålen inom skogskretsar om sakens ordnande i denna riktning lära vara sällsynt enhälliga.

Stadgandet om kubikmetern som rymdenhet vid vedförsäljning borde vidare, enligt vad av sakkunnig för utskottet uppgivits, endast gälla, om veden är så travad, att rymden kan utrönas genom mätning av travens höjd och bredd samt vedlängden, d. v. s. mätning i s. k. *löst mått*. Den föreslagna bestämmelsen, att stadgandet gäller vedförsäljning »efter mått av viss längd och höjd», synes nämligen jämväl inbegripa till exempel den på vissa trakter brukliga försäljningen i »klipp» eller »res» av 1 meters höjd och 3 meters vedlängd. Volymbestämming torde i dylikt fall vara omöjlig, innan veden hopkörts, varjämte en-meters vedlängd är absolut olämplig. Vidare skulle, så snart ej särskilt avtal träffats mellan kontrahenterna, nu föreslagen formulering sålunda hindra handel med dylik ved, liksom också med den av bränstekommissionen i stor utsträckning använda 3-metersveden, upplagd och uppmätt i vältor. Mångfalden av meter och halva meter synas utskottet under alla förhållanden böra tillåtas.

Undantag för hållande av vissa bestämda vedlängder har föreslagits bland annat för av sågavfall framställd ved. Från sakkunnigt håll har man ansett samma medgivande böra lämnas även för ved av skogsavfall, till exempel av s. k. lumphugg, som för röta eller andra fel avskures å timmer, tills frisk ved anträffas. Att här kapa på vissa längder komme nämligen endast att medföra onödiga förluster. Detta förhållande gällde även till exempel justerändar vid propsskapning m. m., och syntes lämplig formulering nås, om ordet »sågavfall» utbyttes mot endast »avfall». Ordet »sågning» borde vidare lämpligen ersättas med »kapning», då många andra delningsverktyg än såg vore användbara.

Det nu föreliggande förslaget avser endast ved till bränsle. Det torde visserligen kunna ifrågasättas, att likartade bestämmelser böra genomföras även för andra virkessortiment, men har utskottet nu ej ansett sig böra framställa förslag i sådan riktning, i synnerhet som olägenheterna för den stora allmänheten här äro mindre framträdande.

Med hänsyn till vad ovan anförts har utskottet funnit sig ej kunna biträda Kungl. Maj:ts ifrågavarande förslag.

Utskottet hemställer därför,

att riksdagen må, med avslag å Kungl. Maj:ts förevarande proposition, i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t behagade låta verkställa utredning om och i vilken omfattning kubikmetermättet må kunna läggas till grund vid försäljning av brännved, samt för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kan föranleda.

Stockholm den 10 maj 1918.

På jordbruksutskottets vägnar:

RAOUL HAMILTON.

Närvarande: herrar greve Hamilton, Lindblad, greve Wachtmeister, Sjöblom, Johansson, Nilsson i Landeryd, Sävström, friherre Hermelin, Vasseur, Magnusson, Norin och Olsson.